

Hr Igor Taro
Siseminister

19. august 2026.a.

KIRJALIK KÜSIMUS

Lugupeetud siseminister!

Teie valitsusallas tegutsev Politsei- ja Piirivalveamet algatas juulis 2025 minu suhtes väärteomenetluse selle peale, et ma paigaldasin 22. juulil 2025 Tallinna vanalinnas kirjanike majale Juhan Smuuli bareljeefi kõrvale ajutiselt Eesti NSV lipu – kunstiliseks protestiks Smuuli kui küüditamises osalenud kirjanikku austava mälestusmärgi eksponeerimise vastu Tallinna südalinna avalikus ruumis.

Olemuselt ja sisult samasuguse teo eest, mis seisnes sama lipu paigaldamises samasse kohta 22. juulil 2023, oli PPA trahvinud 22. septembril 2023 mind ja Andres Aulet kokku 400 euroga. Harju Maakohus tühistas selle trahvi 12. jaanuaril 2024 ning lõpetas väärteomenetluse väärteo tunnuste puudumise tõttu.

Uut väärteomenetlust alustas PPA kohe pärast lipu paigaldamist 22. juulil 2025. ERR teatas 24. juulil 2025 üldsusele, et PPA on alustanud minu vastu väärteomenetlust.¹ Seejuures teatas Ida-Harju politseijaoskonna juht ERRile, et politsei ei võta „käimasolevas menetluses aluseks maakohtu otsust“, pidades selle all silmas Harju Maakohtu 2024. aasta otsust, mille kohaselt niisuguses teos puudusid väärteo tunnused.

Minule kui menetlusalusele isikule PPA väärteomenetluse alustamisest ei teatanud. Esitasin Teile neli kuud hiljem, 19. novembril 2025 Riigikogu infotunnis selle kohta küsimuse,² sest pidasin olukorda, kus menetlusest teavitatakse üldsust, kuid mitte menetlusalust isikut ning seejärel lihtsa menetlusega kuude kaupa edasi ei minda või koguni tahtlikult venitatakse, kafkalikuks protsessiks, mis heidab varju menetlusaluse isiku kui poliitiku mainele. Süüteomenetluse algatamisest kuulutamine annab üldsusele põhjust kahtlustada poliitikut süüteo toimepanekus ning menetlusega venitamine kinnistab mainekahju. Asusite mulle infotunnis vastates muu hulgas orwelllikule seisukohale, et seda probleemi ei oleks tekkinud ja üldse kõige parem oleks, kui ma ei oleks kasutanud oma sõna- ja väljendusvabadust, mille kasutamise õigust kinnitavad peale Eestis kehtivate seaduste nüüdseks ka juba kaks jõustunud kohtuotsust.

Arvatavasti minu infotunnis esitatud küsimuse tõttu võttis PPA lõpuks detsembris siiski ütlused minult ja tunnistajatelt ning otsustas, et ma olen pannud toime karistusseadustiku § 262 lõikes 1 nimetatud väärteo, mis väidetavalt seisnes korrakaitseaduse § 55 lõikest 1 tulenevate käitumisnõuete rikkumises. PPA määras mulle trahvi 400 eurot. See otsus tehti täpselt samade sätete alusel, mille põhjal PPA oli minu ja Andres Aule suhtes alustatud väärteoasjas teinud

¹ <https://www.err.ee/1609752696/politsei-alustas-ensv-lipu-heisanud-valge-ja-aule-suhtes-menetlust>

² <https://stenogrammid.riigikogu.ee/et/202511191200#SND-40471917>

septembris 2023 olemuselt ja sisult samasuguse teo eest otsuse, mille Harju Maakohus jaanuaris 2024 tühistas.

Tunnistaja Andres Aule juhtis detsembris ütlusi andes PPA tähelepanu sellele, et samasuguse teo suhtes on Harju Maakohus juba tuvastanud väärteo tunnuste puudumise, kuid PPA märkis oma otsuses, et ta ei nõustu sellega, sest „tegemist on kahe erineva juhtumiga, kus teguviis on sama, aga asjaolud erinevad”. „Erinevad asjaolud” seisnesid PPA sõnul selles, et kui 2023. aastal häiris lipp kahte isikut (kellest üks oli kojamees ja teine ei näinudki lippu paigaldatuna), siis 2025. aastal oli lipp „häiriv ja tekitas ebamugavust” läheduses viibinud kolmele isikule, kes menetlustoimiku kohaselt heitsid Eesti NSV lipu seesugusele paigaldamisele ette peamiselt „sobimatust”, „mõttetust” ja „maitselagedust”.

PPA menetlustoimik selles väärteoasjas on mahukas, 58 lehekülge. On selge, et niisuguse toimiku koostamiseks ja kõikide selles kirjeldatud toimingute tegemiseks on kulunud palju politseiametnike tööaega ja energiat. Muu hulgas sisaldab toimik Eesti NSV lipu vaatlemise protokoll, milles on tuvastatud – nagu ka eelmisel sama lipu vaatlemisel ligikaudu kaks aastat varem –, et „lipul on kujutatud valgeharjalisi merelaineid, millel on kujutatud Daugava laineid-voogusid”. Seniste andmete põhjal ei olnud varem teada, et Eesti NSV lipul on kujutatud Daugava jõe laineid-voogusid, mis teadupärast voolavad Venemaal, Valgevenes ja Lätis, kahjuks Eestisse jõudmata. Kui niisugune uudne järeldus, milleni on PPA jõudnud viimastel aastatel järjekindlalt lausa kahel vaatlemisel, siiski paika ei pea, annab see murettekitavat tunnistust Teile alluva ametkonna vaatlus- ja tuvastustegevuse üldisest täpsusest ja kvaliteedist.

Olulisem aga on, et Eesti NSV lipu paigaldamine niisugustel asjaoludel ei ole üldse seadusega keelatud. Korrakaitseseaduse säte, millele PPA üritas korduvalt, kuid kokkuvõttes edutult minu vastu tugineda, sisaldab sissejuhatavas osas üldsõnalist keeldu käituda avalikus kohas teist isikut häirival või ohtu seadval viisil, täpsustades sama lõike ühes punktis, et teist isikut ei tohi sõnaga, žestiga või muul moel solvata, hirmutada või ähvardada. Lihtsalt teiste isikute häirimist – sealhulgas lipuga, maitselagedusega, sobimatu või mõttetu tegevusega – selle lõike täpsustavates punktides üldse loetletud ei ole. Ilmselt just sel põhjusel jättis PPA menetluse algatamata, kui mitmed inimesed esitasid 2023. aastal väärteoteated neid häiriva Smuuli bareljeefi kohta. Ei ole kahtlust, et uues väärteoasjas minu suhtes süüdimõistvat otsust tehes teadis politsei Harju Maakohtu 2024. aasta jaanuari otsusest, et etteheidetud tegu kui selline ei täida karistusseadustiku § 262 järgi karistatava avaliku korra rikkumise objektiivset ega subjektiivset koosseisu.

Harju Maakohus tühistas 30. aprillil 2026 ka seekordse PPA trahvi ja mõistis mind õigeks. PPA ei soovinud mind õigeks mõistva otsusega leppida ja kaebas selle 26. juunil 2026 edasi Riigikohtusse, kes jättis 10. augustil 2026 PPA edasikaebuse menetlusse võtmata seetõttu, et sellel puudusid õiguslikud alused.

Väärteomenetluse seadustiku § 29 lõike 1 punkti 1 kohaselt välistab väärteomenetluse algatamise see, kui teos puuduvad väärteo tunnused. Seega on Politsei- ja Piirivalveamet täiesti teadlikuna sellest, et niisugune lipu paigaldamine kunstiliseks protestiks ei anna selget alust eeldada seadusest või kohtu autoriteetsest hinnangust tulenevalt väärteotunnuste olemasolu, alustanud sisult ja olemuselt samasuguse teo eest ebamõistlikult väärteomenetlust, raisanud minu kui Riigikogu saadiku ja samuti mitme tunnistaja tööaega, kulutanud tarbetult politseiressursse, sealhulgas politseitöötajate või -teenistujate tööaega,

tunnistanud Riigikogu saadiku alusetult süüdi väärteos ja määranud talle alusetu trahvi, põhjutanud vajaduse kulutada õiguse jaluleseadmiseks Harju Maakohtu tööaega ning kulutanud Riigikohtu tööaega alusetu kassatsioonkaebusega. Kõigel eespool loetletul on rahaline hind, mis võib küündida tuhandettesse eurodesse – näiteks, nagu on tabavalt öelnud Riigikohtu esimees Villu Kõve, on Riigikohus Eesti kõige kallim kohus. Peale nende menetlustega seotud kulude on riik Harju Maakohtu otsuse kohaselt kohustatud hüvitama mulle 2220 eurot, mis kulus kaitsjale.

Kokkuvõttes on siseministeeriumi ametkond kulutanud selle tarbetu menetluse peale tuhandeid ja tuhandeid eurosid maksumaksja raha. Mis veel probleemsem: sõnavabaduse teadliku, kangekaelse ja lausa kiuslikuna tunduva ahistamisega ning võimaliku sekkumisega poliitilisse protsessi on politsei kahjustanud oma mainet ja usaldusväarsust üldsuse ees. Seda kõike olukorras, kus oli seniste kogemuste põhjal põhjendatud ja õiguslikult mõistlik ette näha, et minu teos puuduvad väärteo tunnused. PPA tegeles sõnavabaduse ja kodaniku arvel riskeeriva eksperimenteerimisega küsimuses, mida oli varem põhjalikult arutatud ja selgitatud ning milles PPA oli juba korra eksinud ja kohtus kaotanud.

Kuna PPA eksis olemuselt ja sisult samasuguses asjas teist korda väärteomenetluse seadustiku § 29 lõike 1 punkti 1 vastu ning viis läbi kafkalikku menetlust, mis on vastuolus kodaniku põhiseaduslike õigustega, ja võis sekkuda poliitilisse protsessi, küsin mulle antud parlamentaarse kontrolli õigust kasutades järgmist.

Esiteks, kuna minult lipu konfiskeerinud politseinikud ütlesid kohapeal, et nemad ei otsusta väärteomenetluse jätkamise üle, soovin teada, milline siseministeeriumi ametkonna töötaja või teenistuja või minister nimeliselt tegi sisulise otsuse või andis korralduse jätkata minu suhtes 22. juulil 2025 alustatud väärteomenetlust või jätta see lõpetamata. Samuti, milline siseministeeriumi ametkonna töötaja või teenistuja või minister nimeliselt tegi otsuse või andis korralduse kaevata Riigikohtusse edasi Harju Maakohtu otsus, millega tühistati PPA otsus selles väärteoasjas väärteo tunnuste puudumise tõttu?

Teiseks, kui suur kokku on lisaks mulle välja mõistetud 2220 euro suurusele hüvitisele siseministeeriumi ametkonna kulu, mis kaasnes minu suhtes 22. juulil 2025 alusetult algatatud väärteomenetlusega ja sellele järgnenud kohtumenetlusega kuni mind õigeks mõistva kohtuotsuse jõustumiseni 10. augustil 2026, sealhulgas politsei töö PPA menetluses ja kohtumenetluses ning selleks ruumide kasutamise kulu rahasse arvestatuna?

Lugupidamisega,
(allkirjastatud digitaalselt)

Jaak Valge
Riigikogu liige